

GLEMMER DU

TÅRNBY KOMMUNES LOKALHISTORISKE TIDSSKRIFT

NUMMER 4 | JULI/AUGUST 2008

FRA JORDBÆRMARKER
TIL LEJLIGHEDER

FORSIDEILLUSTRATION:

Gartner Suhrs gartneri på vej til at blive fortrængt af boligbyggeriet Allegården til venstre og motorvej til lufthavnen. Den første etape af boligbebyggelsen Allegården blev opført i 1949-1950 på gartneriets marker. I 1957 blev vejen til lufthaven anlagt.

Foto: Jytte Dekov

KILDER:

Barndomsbyer.1998 Heri Bo Green Jensen: Ud af barndommen

Dahlerup, Lilla: Dengang familien var alt.1995

Postparken 1. februar 1948-1988. 1988

Socialdemokratiet Kastrup-Tårnby 100 år

29. januar 1990. 1990

Svendsen, Susanne Poulina: Amager Bybilleder. 1995

Tofte Jensen, Hannelene: Udsigt til Amager.1993

Tårnby Kommunes Boligselskab 1943-1993.

Thyges Gaard, Allegården, Kastrupvænge. 1993

ISSN 1397-5412

Tidsskriftet "Glemmer du" er udgivet af:

© Tårnby Kommunebiblioteker, Stads- og lokalarkivet.

Skrevet og redigeret af: Inger Kjær Jansen

Layout: Olga Golovitcher Petersen

Fra jordbærmarker til lejligheder

I dette nummer fokuseres på byggeriet af lejligheder i kommunen fra 1940'erne og 1950'erne, en periode, hvor befolkningstallet steg med ca. 75 %. Flere af byggegrundene havde tidligere været anvendt til dyrkning af bl.a. grønsager. En af de større bygherrer var handelsgartner Oluf Kristensen, Ny Kastrupgård, der bl.a. sørgede for at skaffe lejligheder til sine egne folk fra gartneriet. Her lægges ud med at fortælle om de kvinder, der i jordbærsæsonen var ansat hos Oluf Kristensen.

Jordbærkonerne i gang med at plukke det søde bær på Ny Kastrupgårds marker. Foto: ca. 1935

Jordbærkoner

Vi fik forleden en stabel sange fra udflugter, som var arrangeret for Ny Kastrupgårds jordbærkoner.

Der er højsæson for det søde bær nu, så hvad er mere naturligt end at fortælle historien om dette sæsonarbejde, der gjorde det muligt for andre at nyde en tallerkenfuld jordbær med piskefløde uden også at have fået dårlig ryg af at plukke dem.

I bogen: ”Dengang familien var alt” fortæller Oluf Kristensens datter, Inger-Marie Olsen kaldt for Gitte, flg.

Jordbærkonerne på Ny Kastrupgård holder pause. Foto: ca. 1950

om de ca. 100 jordbærkoner, hendes far havde ansat i højsæsonen:

Hverdagen på fars store gartneri begyndte klokken fire om sommeren for jordbærkonerne, de andre 70 folk begyndte klokken halv syv, men jordbærrene skulle være friske. Der var 10 tønder land med jordbær. Fru Andersen og hendes datter vejede jordbærrene af udendørs, når konerne kom ned langs rækkerne med deres fyldte kurve ude i marken stod en stor vægt på en bordplade over nogle bukke. Kun lige i højsæsonen var der så mange ekstra folk på. Om vinteren var der ”kun” ansat 35 folk i gartneriet. Alt arbejde blev udført med hånden, og der blev lavet alle sorter af grøntsager.

De 100 jordbærkoner kom af sig

selv, mange af konerne var nede fra Kastrup og Tårnby. De gik hjemme hele året, så de skulle lige tjene en skilling i den korte jordbærsæson. Der tidligt om morgenen i det første dagslys strømmede de til gartneriet og var færdig klokken ni. Kun om lørdagen plukkede jordbærkonerne også om eftermiddagen, så der stadig kunne komme fine, friske forsyninger ind til København. Dengang var der jo lange åbent i byens butikker.

Ved sekstiden om morgenen kom vores lille vogn kørende ind i gården med den lille best for. Inde i køkkenet havde mor lavet kaffe på en kæmpestor kaffemaskine, som stod på komfuret, det var en kobberkedel med en anden kedel udenom og med kogende vand imellem, så kaffen kunne bolde sig

varm. Så havde mor pakket store kurve med teskeer, sukker og kopper uden banke. Det hele kom op på den lille vogn, og hver morgen klokken halv syv kørte kusken mor ud i marken, hvor alle de hundrede jordbærkoner sad på balmen mellem rækkerne og spiste deres madpakker, og så fik de kaffe til. Jeg måtte godt lukke op for banen på kaffemaskine på bestevognen. Konerne fik 50 øre i timen, da jeg var lille pige. I begyndelsen kom konerne jordbær ned i kurve, men får var den første i Danmark, der indførte papkurve til jordbær. Det var et stort fremskridt, tidligere

købte grønthandlerne på torvet jordbærrene i kurve og bødte dem om fra kurve til kunderne. Det var hårdt ved bærrene.

Når jordbærsæsonen var forbi, så tog alle konerne på skovtur i vores bestevogne enten til Hareskov Pavillon eller i Kongelunden. Det skulle ikke være for langt væk, for det var hårdt for bestene at gå på stenbro. Så havde vi selv jordbær med i mange kurve og købte en ret på restauranten, efter spisningen blev der danset til musik og nogle af jordbærkonerne havde lavet sange, der så blev sunget.

En af de ovennævnte sange, følger i uddrag her:

Ved Jordbærkonernes skovtur lørdag den 24. juli 1920

Mel: Han er lige gået op til Fru Jansen

Derude i Kastrop er livligt og rart,
i jordbærtiden ja- det er da klart
Så samles vi glade ved arbejdet der
hos hr. Christensen og hans frue så kær,
Da jordbærtiden var begyndt nu igen
vi samlede alle som en
Velkommen os hr. Christensen byder
”I alle min tak skal ha!”
Den hilsen af hjertet os fryder
Han kan os alle ta’
Med lyst og glæde vi til arbejdet går
Og alle kurve snart vi fyldte får
Til Ny Kastropgård vi dem bragte
For der bærer bær’ne til.

Humør er der altid i stykkerne her
Og ingen herude er sur eller tvær
om regnen end plasker i spandevs ned
Bliver vi våde til skindet, så tager vi det med
Men så gør det godt når hos fruene vi får
en dejlig og varm kaffetår
I skuret der står da vor frue
så glad blandt alle her
fornøjeligt er det at skue
hvor hun er mild og kær
Med lyst og glæde vi til arbejdet går

Boligselskaber og lejligheder

Ubudne gæster

Tårnby Kommune havde forventet en stor befolkningstilvækst i slutningen af 1930’erne på grund af sin beliggenhed tæt ved København. Derfor havde kommunen allerede i 1930’erne sørget for at udbygge vejnet og kloakering i håb om, at flere ville flytte herud. Men p.g.a. af krigen turde folk ikke bo tæt på lufthavnen, det er i hvert fald den udlægning borgmester Richard Jacobsen kommer med flere år senere. Da besættelsen kom, steg kommunens indbyggertal dog med nogle ubudne gæster,

nemlig tyske soldater samt senere også flygtninge. En af de ejendomme, der blev okkuperet var Amager Landevej 44-46. Ejendommen var nyligt opført. Beboerne måtte flytte ud, og indrykkede flygtninge. Ejendommen blev nøje overvåget af tyske bevæbnede vagter, og yderligere sikkerhed bestod i hegn omkring huset. Det var ikke uden grund, at huset blev kaldt for ”Abeburret”. Af samme grund fik de dengang nyopførte rækkehuse på Saltværksvej mellem Terosevej og Æblerosevej tilnavnet ”Svineryggen”. Der rykkede tyskere også ind.

Tysk soldat holder vagt ved "Abeburet" ved Amager Landevej. Overfor ses Tårnby Apotek. Foto: Ca. 1944

Boligbyggeriet i 1940'erne

I 1942 besluttede Københavns Almindelige Boligselskab, KAB at danne et boligselskab i Tårnby, bl.a. fordi selskabet i midten af 1930'erne havde opkøbt grunde ved Korsvejen. Tårnby Kommunes Boligselskab A/S blev en realitet i 1943 og bag beslutningen stod endvidere bl.a. Tårnby Sogneråd.

Boligselskabet skulle udover at opføre almennyttigt boligbyggeri i kommunen etablere selvejende institutioner. Det sidste skete med det samme med byggeprojektet Thyges Gård ved Saltværksvej og Kastruplundgade. I slutnin-

gen af 1943 begyndte man opførelsen af boligbebyggelsen, men uden at haste, da man var bange for at tyskerne også skulle beslaglægge disse lejligheder. I januar 1945 var de 48 lejligheder klar til at tage imod de nye beboere. I kældereren blev der i øvrigt indrettet en kommandocentral for Statens Civilforsvarskolonne, og bag ejendommen fik centralen endvidere en bygning til udstyr.

Tårnby 44

Andre boligselskaber blev stiftet på dette tidspunkt, bl.a. Det sociale Boligselskab af 1944 i Tårnby Kommune,

FRA JORDBÆRMARKER TIL LEJLIGHEDER

forkortet til "Tårnby 44". Boligselskabet var stiftet af Arbejdernes Fællesorganisation, der ville "skabe og drive gode og sunde arbejderboliger". Men tiden var ikke gunstig for boligbyggeriet, da der ikke kunne skaffes gode materialer. Den første afdeling "Bredagergård" måtte således lide under, at man var nødt til at ty til ofte dårlige materialer til de 70 lejligheder i komplekset. Man måtte bl.a. pudse husenes teglfacader, da man ikke kunne skaffe tilstrækkelig god og ensartet facadesten. Bredagergård stod klar til indflytning i marts 1946.

DDL

En af de første almennyttige boliger, Saltværkshusene på Kastrupvej, blev påbegyndt under krigen i 1944, men stod først færdig til indflytning i 1948. Bebyggelsen var tegnet af arkitekt Th. Henningsen og består af fire vinkelblokke med 169 lejligheder samt en lav butikbygning med 5 butikker. Boligblokken er placeret, så opholdsrummene får så meget sol som muligt, mens køkkener og soveværelser

vender mod nord og øst. Disse vinkelblokke er karakteristiske for byggeriet i begyndelsen af 1940'erne.

Bag dette byggeri stod en privatmand. Senere blev det overtaget af Det Danske Luftfartselskabs Boligselskab, der blev stiftet i 1947. Det skyldes, at efter besættelsen fik tre store arbejdspladser besked fra staten om, at de selv måtte skaffe boliger til deres medarbejdere. Antallet af ansatte i lufthavnen steg med 2000 fra 1945 til 1950, og de havde et naturligt behov for at få et hjem i kommunen. Boligselskabets første formand forklarede, hvordan man havde beregnet huslejen:

Huslejen vil komme til at ligge mellem 18-20 kr. pr m² pr. år ekskl. varme. Ved bedømmelse af huslejens størrelse, må man tage i betragtning, at det private byggeri i dag regner med en busleje på 25-26 kr. pr. m² pr. år, således at buslejen i boligselskabets ejendomme med andre ord kommer til at ligge på samme niveau, som eksisterende umiddelbart før krigen i det private byggeri. Boligselskabets lejligheder skal fortrinsvis stilles til disposition for mindrebemidlede, bornerige fami-

lier. Mindrebemidlet vil i praksis sige en årlig maksimumindtægt på ca. 10.000 kr.

DDL's boligselskab stod desuden for "Flyverbo", som blev bygget i 1950.

Under opførelsen blev byggeriet kaldt for "Flyverbyen" eller "Luftkastellet". Byggeriet har da også en særpræget facon, med 7 etager i midten og aftrapning mod enderne til 3 etager. Samtidigt snor bygningen sig på en ellers kvadratisk grund, derfor kaldes den også i folkemunde for "slangen". Boligselskabet hedder i dag Flyverhuse og har nu 350 lejemål.

Flyverbo, "slangen", anes i midten af billedet Foto: Dirch Jansen 2000

Postparken

Postparken kan i år fejre 60 års jubilæum. Bygherre var Postfunktionærernes Andelsboligforening, og boligforeningens formål var "at opføre gode og sunde boliger til den billigst mulige pris, fortrinsvis funktionærer ved Post- og Telegrafvæsenet og væsentligt med lejligheder svarende til den mindrebedemlede befolkning."

Foreningen havde også problemer med anskaffelse af forskellige materialer. Centrifugerne til beboernes fælles vaskeri ventede man på i over 2 år på, og der kunne heller ikke skaffes stålvaske til køkkenerne og vægfliser over håndvaske. Huslejer var no-

FRA JORDBÆRMARKER TIL LEJLIGHEDER

Skottegården under opførelse i begyndelsen af 1950'erne

genlunde som DDL's, nemlig 18,32 kr. pr. m².

Skottegården

Hovedparten af det almennyttige boligbyggeri i Tårnby er udført i 1950'erne, hovedsagelig opført med få præfabrikerede elementer men med røde eller gule mursten, 2 til 3 etager høj med altaner.

Arkitekturen i 1950'ernes lejlighedskomplekser har desuden den ændring i forhold til 1940'ernes byggeri, at bebyggelsen lukker sig inde, eller vender ryggen til trafikken fra vejene. Det gælder f.eks. Tårnbyparken, der blev opført i begyndelsen af 1950'erne og var en af de første bebyggelser, der adskilte gående og

Lufthavnsparken tegnet af arkitekt Jean Fehrmerling. Foto ca. 1960

kørende trafik. Skotttegården er et andet eksempel. Arkitekt på byggeriet var Jean Fehrmerling. Byggeriet omfatter foruden lejligheder butikscetret Kastrup Midtpunkt med biografen. Bygningerne er placeret på hjørnet af den trafikerede Kastrupvej og Saltværksvej. Mellem boligblokkene og vejen er et bredt bælte med beplantning, som dæmper trafikstøjen.

Skotttegården er en af de største bebyggelser i Kastrup med næsten 800 lejligheder, og desuden er butikscetret et af landets første. Jean Fehrmerling stod endvidere for Lufthavnsparken, der desuden lagde navn til det sociale boligelskab, der stod bag de to nævnte bebyggelser.

Børnene

Mange af datidens børn havde hjemmegående mødre. Derfor blev børnenes fritid i høj grad tilbragt på legepladser ved boligerne, selvom der i tilknytning til boligerne blev oprettet daginstitutioner: til Flyverbo kom børnehaven, til Tårnbyparken vuggestue og fritidshjem samt Skotttegården fik børnehaven og fritidshjem i

Kastrup Midtpunkt, et af de første butikscetre i Danmark.

Foto: 1955

1950'erne.

Boligselskaberne gjorde da også en del for at fornoje børnene. I f.eks. Postparken og Thyges Gård blev der afholdt fastelavnsfester og tøndeslagning samt oprettet hobbyklubber.

Vicky Bonde fortæller:

Jeg boede i Postparken i hele min barndom, og jeg busker, at vi som børn altid kunne finde legekammerater, om end der var en slags skel mellem de enkelte blokke, - det var mest dem, der havde opgange mod hinanden der hørte sammen, og så var der alle de andre, som man ofte synes var "lidt mærkelige".

Børnene er flittige i Postparkens Hobbyklub. Foto: Ole Hansen, ca. 1960

FRA JORDBÆRMARKER TIL LEJLIGHEDER

Der hvor vi dog kunne samles på tværs at alle skel var i Postparkens hobbykaldere. Her kunne vi melde os til alle mulige forskellige systemer i de mørke vinteraftener, Jeg kan buske, at jeg gik til filtklip og til ler, men man kunne også melde sig til syning eller sløjd, og jeg tror de voksne også havde mulighed for at spille billard og vinbrygning. Der var mange flere tilbud, og nogle af tilbuddene var der hvert år, mens andre blev udskiftet til fordel for nye ideer. Som jeg busker det var det beboerne, der var ledere af de enkelte hold, og til jul lavede vi en basar, hvor vi kunne vise alle værkerne frem. Nogen solgte deres effekter, og andre var bare til udstilling. Under alle omstændigbed-

er var der altid en utrolig travlhed lige inden jul, for vi ville alle gerne give hjemmelavede pakker til vores familier.

Til en juletræsfest i 1964 blev følgende sang om hobbyklubbens mange aktiviteter skrevet:

Melodi: Vi er børn af sol og sommer 1.

Vi er børn fra hobbyklubben, der nu synge vil en sang, I må ikke blive triste, for måske den er lidt lang, men vi synes I skal høre, hvordan tiden for os går, når vi samlet er i klubben fra vinter og til vår.

2.
På kopper og tallerkner
males blomster, dyr og mer',
I kan tro, at vi er glade,
når at male vi har lært,
og når tiden så er inde,
kommer publikum og ser
på de ting, som vi har lavet,
og som roses af enhver.

3.
Stoftryk kan vi også lære
og vi laver meget sjovt,
Hage smækker, busserønner,
men det er måske lidt flovt,
når vi står og klatrer maling
på det pæne hvide stof.
Vi skal gøre vores bedste,
for vi vil ha' pæne ting.

Dengang mor var hjemmegående og luftede dyner på altanen, mens børnene legede på legepladsen.

Her er det ved N. Jastraus Allé og John Tranums Allé.

Foto: Anna Bæk Pedersen, 1960

4.
Sømme, hamre, save, file
det kan alle drenge li',
men der findes også piger,
der med dette hænger i.
I sku' se vor' fine hylder,
sofabord og andre ting,
lamper, dyr og dukkemøbler
fylder op i vores hjem.

5.
Kludeklip er så moderne
mange vil til dette gå,
For det er så sjovt at klistre
det vil sikkert I forstå,
men skal vi ha' fat i nålen,
går det straks lidt mere småt,
for det er jo så besværligt
at få nålen rigtig trådt.

6.
Med peddigrør kan flettes
kurve, bakker, dukkeseng,
når vi så er blevet ferme
kommer lampeskærme frem.
Vi må også gerne prøve
på at hækle grydelap,
men hvis alle masker løber
gavner kluden ej et hak.

7.
Alle vore gamle bøger
kan få meget flotte bind,
nå vi lære vil bogbinding,
og vi pænt der binder ind.
Så kan de igen stå fremme,
vi kan stolte på dem se,
vi får ros af dem derhjemme,
og det fryder vores sind.

8.
Vi kan også samle mærker
både ny og gammel slags,
hører vi om sjældne værker,
diskuterer vi dem straks,
og der bli'r en mægtig jubel,
hver gang vi et sjældent får.
Vores samling bliver bedre,
efterhånden tiden går.

9.
Inden sangen vi nu slutter,
vil vi gerne sige tak
til de mange rare leder',
der hver aften gi'r et nap,
vi vil håbe hobbyklubben
mange år endnu består,
så at flere små og store
gavn og glæde af den får.

Forfatteren Bo Green Jensen født i 1955 er vokset op i ejendomskomplekset Siirbo ved Kastrupvej. Han fortæller følgende:

For det første var der Siirbo. Det var huset, hvor vi boede, en rød karré med 15 opgange, som dengang var fuld af børnefamilier, der boede i bittesmå lejligheder med enten to eller tre værelser plus køkken, bad og nedstyrtningsskakt.

Bag huset lå en lang lav bygning med garager, man kunne leje, hvis man virkelig var ved miffen og havde egen bil at trille på arbejde i, men langt de fleste af kareens mænd tog cyklen, knallerten eller bussen på jobbet. De arbejdede alle sammen. Det var i 60'erne lige for højkonjunkturen. Fænomenet arbejdsløshed ville endnu i mange år være noget, man skrev om i datid for børnenes skyld.

Min egen far var syg og gik derfor ikke på arbejde. Det gjorde min mor derimod. Hun cyklede frem og tilbage mellem Kastrupvej og Borups Alle hver dag i hele min barndom og på den måde blev jeg en særling blandt fæller, for i modsætning til de andre havde jeg en far, der kunne ses hele dagen. Han havde det oven i købet

med at stå på altanen og holde øje med, at de andre børn ikke kanoflede mig.

Vi legede i gården mellem det store bus og den lave garage. Der var sandkasse, vippe, gynger og klattrestativ, adskillige tørrepladser, hvor der altid hang lagner og sengetøj og en græsplæne man kunne spille seriøs holdfodbold på. Der var en vej gennem gården og rundt om garagen, der var som skabt til rulleskøjte- og sæbekassevognløb.

Hvis stikbold altså var ikke var den foretrukne sport den dag.

Hybenkrattet og forsytbiabusken kunne udmærket illudere Sherwood Forest, og vaskepladsen bag garagen var et værdigt westernfort. Det var en gård, man kunne leve en hel barndom i, og det tangetede det forbryderiske, da man gjorde Siirbo til reservat for de ældre, cementerede sandkassen til og lavede parkeringsområde på den gamle legeplads. Pludselig fik græsset lov til at blive langt og stærkt, og der sad højt to-tre børn og kedede sig gudsjammerligt, når de besøgte mormor og morfar. Synd og skam er hvad det var. Den gård var skabt til at blive brugt.

Studenter fra Tårnby Gymnasium har besøgt familien Iversen, Randkløve Allé i Tårnby Parken. Foto: 1976

HENVENDELSE & ÅBNINGSTIDER

Hvis du har billeder, oplysninger eller andet af lokalhistorisk interesse, så henvend dig til Stads- og lokalarkivet.

VI HAR ÅBENT

Mandag	12.00 - 19.00
Tirsdag	12.00 - 16.00
Fredag	12.00 - 17.00

STADS- OG LOKALARKIVET HAR DESUDEN UDSILLINGER PÅ:

Kastrupgårdssamlingen
"MIDT PÅ AMAGER" & "KASTRUPGLAS"
Tirsdag til søndag 14.00-17.00
Onsdag tillige 14.00-20.00

Plyssens Amager Strandvej 350:
PERMANENTE OG
SKIFTENDE UDSILLINGER
Lørdag og søndag 13.00-16.00

Stads- og lokalarkivet

TÅRNBY KOMMUNEBIBLIOTEKER
Kamillevej 10 · Tlf.: · 32 46 05 45
taarnbybib.dk

— |

| —

— |

| —